

SHAH GABRIELLA

Búcsú ifj. Szabó István és Sz. Nagy Mária szobrászművészekről

2017. január 26-án, csütörtökön kilencvenéves korában elhunyt ifj. Szabó István szobrászművész, Nógrád megye díszpolgára, két nappal később pedig felesége, a szintén szobrász Nagy Mária. Jelen írással rájuk emlékezünk.

Ifj. Szabó István 1927. május 22-én született Dorogházán, Benczúrfalván élt és dolgozott abban a műteremben, amelyben egykoron Benczúr Gyula is alkotott, majd 1992-ig édesapja, id. Szabó István Kossuth-díjas szobrászművész készítette szobrait. Alkotásai, kisplasztikái, érmei, köztéri szobrai a megye, az ország számos településén és az ország határain túl is megtalálhatók, s tehetségéről, művészi hitvallásáról szólnak.

A képzőművészeti főiskolán Pátzay Pál és Kisfaludy Stróbl Zsigmond tanítványa volt. Első köztéri szobrászati megbízását közvetlen a főiskola elvégzése után kapta: Budapesten a Hősök terén a Millenniumi emlékmű felújításakor az egyik dombormű, a *Bethlen Gábor szövetséget köt a csehekkal* című alkotás elkészítésével őt bízták meg, majd folyamatosan kapta a felkéréseket az ország számos településére. Ifj. Szabó István munkásságában meghatározó helyet foglalnak el a portrészobrok. Nagyon sok irodalmi sze-

mélyt mintázott meg. Petőfi Sándort, Madách Imrét, Váci Mihályt, Mikszáth Kálmánt, Ady Endrét. Petőfiről több kisplasztikát is készített, úgy, ahogy Petőfit ismerjük, sokarcúnak: a vándor Petőfit, a szabadságharcos Petőfit, a költő Petőfit. Életnagyságú Petőfi-szobra van Mezőberényben és a szlovákiai Királyhelmeceken. A szlovák városból több megrendelést kapott, s az ő tervei alapján készült el a város történelmi emléktére, amelyet díszkút, Szent István, Szent László, Szent Imre közsobrai, s a város és környékéhez kapcsolódó személyek domborművei díszítnek. A város más pontján II. Rákóczi Ferenc és Eszterházy János mellszobrai állnak. A bodrogközi szlovák város azzal is kifejezte köszönetét, elismerését, hogy díszpolgári címet adományozott a számára. Kisterenyének – ahol szülei egy ideig éltek, ahol gyermekéveinek egy részét töltötte és ahol a város közterén szobrai láthatók – a díszpolgára. 2009-től Nógrád megye díszpolgára is.

Nógrád megye majd minden településén találkozhatunk Szabó István-alkotással, Salgótarjától, Kisterenyén, Pásztón át Szurdokpüspökiig vagy Magyargéctől Nógrádmegyerig. De országszerte sok helyen állnak játszótereik, díszkútjai, portrészobrai, emlékművei. Egy fontos nógrádi helyszín: Horpács. Az utóbbi években itt egy csodálatos szoborpark alakult, ahol jeles horpácsi vagy Horpáchoz kötődő személyek sorakoznak a Mikszáth-kúria parkjában.

Nagy Iváné, aki az egyik legnagyobb hatású magyar genealógus, heraldikus, történész volt, a szécsényi születésű, de Horpácson letelepedett Szontagh Pálé és Mauks Ilonáé, Mikszáth Kálmán feleségéé. De a legjelesebb közöttük: Mikszáth Kálmán. 1999-ben készítette el Horpácsra, a Mikszáth-emlékparkba, a múzeum elé az író életnagyságú szobrát, amelyre ha az ember ránéz, úgy érzi, ott ül vele szemben a lócán a nagy palóc mesélő. Hosszú ideig foglalkoztatta Madách Imre és Fráter Erzsébet élete. Gipszből elkészítette a kettejük szobrát. Madách Imre és Fráter Erzsébet boldog fiatal házasként ke-

Emlékezés

rültek Csesztvére, de a kapcsolatuk tragédiába torkolt. Ezt az összetartozást és szétválást egyesíti magában ifj. Szabó István alkotása. Álmai, vágyai között szerepelt, hogy a szobrot Csesztvén bronzba öntve láthassa.

2010-ben avatták fel a somoskői vár alatt az Aradi vértanúk emlékhelyén az általa készített szobrokat és domborműveket. Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízásából készítette el a somoskői vár lábánál lévő parkban a reprezentatív emlékhelyet. „Sokat olvastam a 13 aradi vértanú drámai életútját, s belső felfűtöttség kísért az alatt az idő minden percében, míg ezzel a munkával foglalkoztam” – mondta ifj. Szabó István. A történelmi emlékhelyet a már meglévő díszkúthoz igazította a félköríves pihenőhelyre. Az épített támfalba helyezte el a vértanúk domborművét, a közepén álló díszkutat pedig gróf Batthyány Lajos, Magyarország első alkotmányos miniszterelnökének mellszobrával egészítette ki. Az emlékhely gyönyörűen illeszkedik a természeti környezetbe.

Halála előtt egy közel 10 méteres Krisztus-szobor vázlatán dolgozott egy dabasi vállalkozó megbízásából. A karjait kitérő Krisztus egy imahelyre készült.

Ifj. Szabó István elsősorban köztéri műveknek az alkotója, de több kisplasztikája is van. Faszobrait az anyag tulajdonságait a legteljesebb mértékben kiaknázó, ugyanakkor híven meg is őrző organikus szemlélet jellemzi. A fa saját természetét használja fel, ahhoz alkalmazkodik, alázattal nyúl ehhez az anyaghoz. Ezt jól példázza az *Alvó fej* c. műve, ahol a fa kérge a hajat szimbolizálja. A talált fán nem sok alakítás történt – mégis egy nagyszerű alkotás született. Vagy a nyújtózkodó lány esetében a fa görcse – a lány szeme. Ugyanilyen természetes a *Benczúrfalvai korpuz* című műnél – a fa elágazásaiból lett Krisztus két karja, a fa kisebb sérülése éppen Krisztus sebét jelzi. Ifj. Szabó István a természettel közösen alkotott.

Egyfigurás kis bronzszobrai – szobrászi tömondatok, melyekkel az emberi kapcsolatok, sorsok, élethelyzetek drámaiságát jeleníti meg: *Hazafelé az erdőről*, *Hazafelé a mezőről*, *Summás*, *Beszélgetők* stb. Az 1959-ben a bécsi Világifjúsági Találkozón első díjat nyert *Pomona* című szobrának egyik másolata egy londoni gyűjteményben van.

Szoborszereplői mély, meleg emberi érzésekkel átitatott, esendő, de méltóságukat nem veszítő, fel nem adó alakok. A női alakokat lágy líra, humanisztikus vezérlőelv jellemzi.

Érmeket is készített. A szécsényi országgyűlés 300. évfordulójának emlékérmé a soproni érembiennálén I. díjat kapott. Szécsény várossá nyilvánításának 675. évfordulója alkalmából is készített egy emlékérmét. Hosszú évtizedeken át nem csak alkotott, szervezőként, szövetségi tisztviselőként részt vett a magyar képzőművészet közéletében. Munkásságát két alkalommal Munkácsy-díjjal, SZOT-díjjal ismerték el. Elsőként ő kapta meg hazánkban a Derkovits-ösztöndíjat. Életéről és művészetéről 2001-ben könyv jelent meg a Hollósy Galéria kiadásában, 2009-ben pedig Shah Timor készített filmet *Élet a szobrok között* címmel.

A képzőművészeti főiskola elvégzése után 1953-ban nősült meg, s vette feleségül a hatvani származású Nagy Mária szobrászművészt. A művészpár Budapesten lakott, de gyakran hazalátogattak Benczúrfalvára, ahol a nagyméretű munkáikat készítették.

Nagy Mária 1953-ban végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, ahol Beck András, Mikus Sándor, Kisfaludi Strobl Zsigmond voltak a mesterei. Szobrászati tevékenységéért több ízben kapott kitüntetést (1971: Szocialista Kultúráért, 1972: a Művelődési Minisztérium díja, 1991: az Arcok és sorsok kiállítás díja). 1959–85-ig a XIII. kerületi Németh László (korábban Kilián György) Gimnáziumban tanított. Könyvillusztrálással is foglalkozott. Országszerte számos köztéri műve áll, többek között Bajza József szobra Hatvanban, *Mackó* c. mészkö szobra a budapesti Transzvíll Óvodában, gróf Klebelsberg Kunó bronz domborműve Hatvanban, a *100 éves a Kossuth Lajos Általános Iskola* domborműve és az *Ifjúság kútja* szintén Hatvanban. Művészetéről legszebben s talán legértőbben Csohány Kálmán grafikusművész beszélt: „Nagy Mária elmélyülő, bensőséges érzelmeket kifejező művész. Műveinek belső sugárzása észrevétlenül ragadja meg a szemlélőjét és együttérzésre, együttrezdülésre kényszeríti. Nem tör új utakat, nincsenek bravúros formai játékaik, de van megtartó, megőrző hite és alázata. És van még egy ritkább emberi, művészi tulajdonsága – a hűsége.” Ez a hűség élete végéig kísérte művészetét, de életének mindennapjait is férje és gyermeke iránt, férje művésze iránt és férjének családjá iránt is.

Személyükben két kiváló alkotót és embert veszített el Nógrád megye, az egész magyar művészársadalom.